

Numărul 8. Oradea-mare 20 febr. (4 martie) 1900. Anul XXXVI.

Apare duminică. Abonament pe an 16 coroane, pe 1/2 de an 8, pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei

Inocențiu Klein.

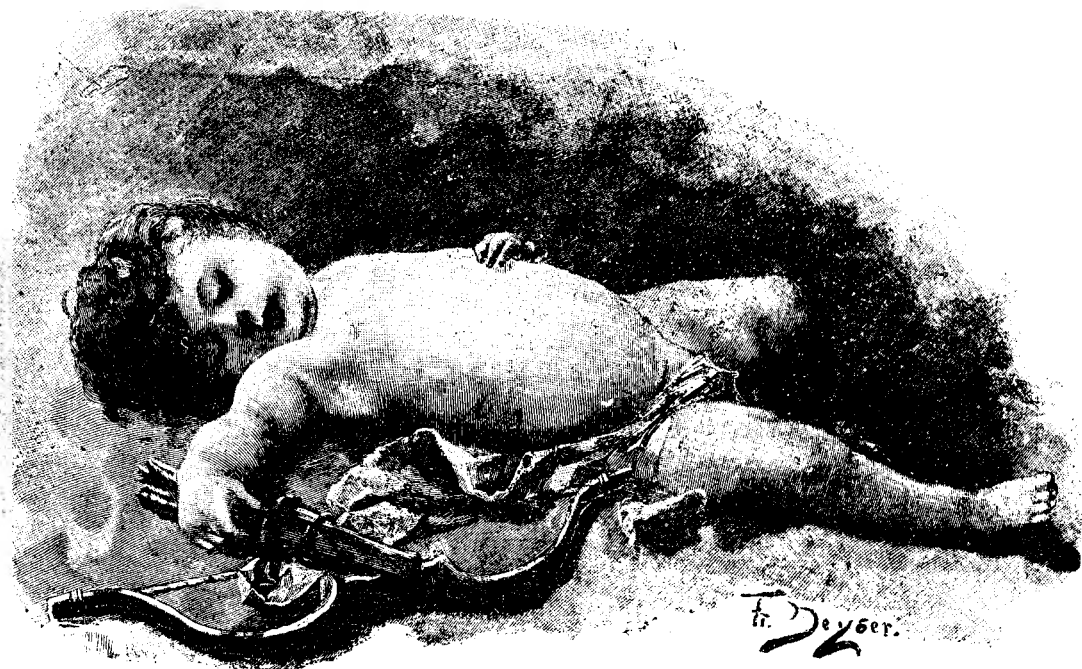
DE EUDOXIU BARON DE HURMUZAKI.

(Urmare.)

O scurta paralela o dovedește aceasta. Pe când adevca laicii ovrei n'au sa dea vre-un bir proșilor

de alta religioane, laicii uniți au aseme-nea sarcini; fiind vorba de neînțelegeri între dânsii, Ov-veilor li se da voie sa-și aleaga judeca-tor din mijlocul lor; de și tolerați întoc-mai ca Ovveii, Ro-mânii nu au totuș dreptul, pe care-l au Ovveii, de a se mută dupa placul lor de la un loc la altul; dreptul de a dispune cu limba de moarte de avutul seu îl are ce-l drept, Ovveul, nu înse și Românu-l; Ovveul se bucura de ocrotire chiar și nu-mai pentru foloasele ce aduce naștina lui, în vreme ce Ro-mânu-l din ura natio-nala e exclus de la ori-ce ocrotire și apărare, ba chiar și cel ce ra în apărare pe Români e expus la aceleași prigoniri ne-miloase ca și când s'ar fi născut Român; diplomele de privilegii și de scutiri ale Ovveilor sunt la cererea lor, fără de întârziere înaintate la tron spre a fi con-firmate din nou și puse în aplicare, pe când diplo-

mele de privilegii ale Românilor, parte la dirigă-to-riile țerii, parte la cancelaria aulică, rămân neexpe-diate ori se suprima, pentru ca nu cumva sa ajungă la cuvenita și dreapta realizare. Au mers cu îndras-neala lor atât de departe, încât în diploma de uniune leopoldina, care a fost confirmata din nou de împê-

Amor do arme.

rateasa, au făcut amintire numai despre actualul e-piscop, trecând în tăcere pe urmașii lui, și au prefa-cut astfel drepturile acordate, în personale și trec-toare. Aceasta apucătura da învederat pe față inten-țiunea de a supune pe urmașii episcopului Klein jurisdicțiunii romano-catolice, pentru ca în viitor să

nu mai aibă nimeni căderea și curajul de a interveni pentru drepturile clerului și ale poporului român unit, — o intențiune, care se află în contradicere învederată cu deciziunea luată anume de scaunul apostolic. Prin trecerea în mâinile episcopului catolic s'ar rezolvă fără îndoială ușor cestiunea, timp îndelungat discutată, a dijmei și a pătrărelor, căci ceea ce altfel nu se poate uni, s'ar află astfel în o singură mână. Cu toate aceste din atât de eviaviosul zel pentru uniune al catolicilor din Ardeal se dă învederat pe față o învederată sete de câștig. Ei doresc din motive egoiste, ca Românii uniți să nu plătească dijme ori pătrăruș preoților sei, ci, ca până acum, preoților acatolice, de și unițiți au declarat, că sânt gata de a da din nouele venituri în fiecare un a cincea parte pentru înființarea unui seminar la Cluș și pentru întreținerea seminaristilor uniți, și a mai da și cinci sute florini pentru subsistența teologului catolic. Intențiunea e dar de a ține, din ură națională, pe preoții români uniți în sărăcie și în lipsă de mijloace, pentru ca Românii uniți, cărora li s'au acordat în țară toate drepturile și avantajele, de care se bucură catoliceii, să nu se poată prezenta în viața publică cu succes drept factor de-opotrivă cu celelalte naționalități conlocuitoare. Contra tuturor cererilor creștinismului, ale catolicismului, ale dreptății și ale fricei de Dumnezeu vor să lase pe preoțimea și pe poporul Românilor a perii sub biciure până la sânge nemernicește în o robie egiptiană.

Roagă deci pe împărăteasa să scape pe clerul și pe poporul Românilor de jugul despotie și să supună cestiunea reu tratată de camera aulică supra-examinării unei comisii ori a unui ministru vrednic de încredere, ca să facă asupra ei un raport conștiințios; în cas contrar el dimpreună cu întregul sei popor va face protest sərbătoreșc în fața lui Dumnezeu cel viu.¹ Incuviințând cererea, împărăteasa a însărcinat oamenii de încredere ai ei să examineze cestiunea. Aceștia, tot ca și camera aulică transilvană înainte de densii, au creșut că trebuie să fie cu multă precauțiune în ceea ce privește formularea privilegiilor și imunităților acordate de împărații de mai înainte Românilor, pentru ca nu cumva confirmarea de privilegii să nu pară a fi făcută în favorul șismaticilor (ne simul etiam schismaticis suffragari videatur) adecă a Românilor greco-orientali, cărora nu aveau să li se cuvie.

Prezumt iese lămurit la iveală, rezistența statelor, atât a celor acatolice, cât și a celui catolic contra cererilor făcute de uniți, pornia mai ales din gândul de a paștră dijma și celelalte drepturi ale domnilor de pământ, care în viitor aveau parte să li se cuvina preoților uniți, parte sa se suprima de tot. De altă parte biserica catolică vedea în rolul ei de întindere o pedecă neînsemnată în slăbul și încutul cler unit, și unițiți erau în primejdie de a fi înghițiți, dacă arhiepiscopul lor nu ar fi protestat energie, cu bula în mână, și nu ar fi afirmat la timp independența de existența bisericească a națiunii sale.

Putând biserica unită grecească să fie considerată numai ca o forma de manifestare exterioară a bisericii romano-catolice, soarta ei nu putea să fie de

¹ Humillima Supplicatio Ioannis Klein, Episcopi Fogarasensis, proprio, Cleri et Nationis Valachico-graeci Ritus unitorum nomine, dno Viennae, 25 Novembris 1743.

loc despărțită de a acesteia, și ridicarea uneia din ele avea drept urmare a celeialalte. Încă numai decât după urcarea ei în scaun, împărăteasa s'a grabit a confirmă, prin rescriptul de la 21 octombrie 1840, în genere toate drepturile, privilegiile, libertățile și scutirile acordate Ardealului de predecesorii ei. La 5 iunie 1744 comisarul împărătesc comitele Czernin a prezentat Staturilor proiectul de lege aprobat de împărăteasa încă la 20 iulie 1742. Acesta consistă din șapte articole, din care cinci erau privitoare la drepturile dinastiei domnitoare, iară două (Art. VI și VII) regulamentați și asigurau existența de drept a țării, a națiunilor și a religiunilor recipiate. De oare-ce încă de mult ori-și-cine era nevoit să recunoască, că dreptul recunoscut de dietă nu se potrivea cu drepturile singulare acordate de Principe, Curtea din Viena a luat hotărîrea de a schimbă legea despre drepturile națiunilor și religiunilor recipiate și a cerut consimțământul staturilor pentru recunoșcerea stărilor de fapt, de mult existente, care erau împusa în mod inevitabil de împrejurari. Schimbarea propusă era privitoare la întinderea drepturilor bisericii catolice, la egala îndreptățire a celei unite, la suprimarea tuturor dispozițiunilor legale și a tuturor ordinațiunilor jignitoare pentru aceste două biserici, la admiterea necondiționată a Iesuiților și, în sfârșit, la abrogarea tuturor opririlor legale și pedepselor dictate în trecut contra acestora și contra oerotiitorilor lor.

Biserica greco-unită, — se dicea în proiectul împărătesc, — e o parte a bisericii romano-catolice, acele dintre dispozițiunile cuprinse în legile de mai înainte, care mărginesc uniunea și o jignesc, stând în contradicere cu acesta, nu mai pot dar sa fie menținute, ci din considerațiune către dignitatea Coroanei și către privilegiile bisericii catolice, au să fie abrogate și declarate ca ne mai având nici un efect legal. Afară de aceasta, împărăteasa propunea abrogarea tuturor legilor și a tuturor ordinațiunilor, care jigniau libertatea și interesele bisericii catolice de ambele culturi și erau în genere, în contradicere cu libertatea religionară, mirosiau a prigonire de Iesuiți și declarau de infideli și compromiși pe oerotiitorii și adăpostitorii Iesuiților.¹

Primele cinci puncte ale proiectului prezentat de guvern, care erau privitoare la pozițiunea Dinastiei, au fost în curând primite fără de greutate; cele din urmă două articole, care prin dispozițiunile privitoare la religiuni și la naționalități coprindeau adevărata materie explosiva, au trecut și ele prin primele studii de desbatere legislativa, au fost publicate și înprotocolate și au fost astfel formal primite. Abia după mai mult decât patru-spre-dece zile staturile au început să stee la îndoială și sa se cuprinda de îngrijiri, care le îndemnau să formuleze cu mai multa precauțiune articolul de lege. Când au cerut de la comisarul împărătesc, comitele Czernin, incuviințare

¹ Textul proiectului de lege privitor la acesta e:

Articulus septimus:

Quem in finem leges et articulus libertati huic contrarios et Religioni catholicae utriusque Ritus exitiosos aut societatis Iesu e Transilvania proscriptione sapientes, vel eorum fautores et receptatores notae infidelitatis obnoxios reddentes, et quidquid alias praemissae libertati catholicae contrarium est, tollimus, abolemus et abogramus, atque ut eadem religio, tam latini quam graeci ritus catholica plena et omnimoda libertate praesentibus suis hierarchijs et Iurisdictionibus Ecclesiasticis utatur, fruatur et gaudeat, statuimus, decernimus et declaramus.

pentru modificarea posterioară a acelor articole de lege, ei au primit răspunsul, că pentru un asemenea caz instrucțiunile sale sunt insuficiente. Ei au procedat înse și fără de încredințare specială și anume în felul lor contra proiectului suspect, al căruia caracter primejdios ei abia după o mai matură chibzuire, așa dicând în ora a doua-spre-dececa, l-au recunoscut.

O libertate religioasă atât de întinsă, de elastică și de susceptibilă pentru interpretări meșteșugite le părea staturile acatolice, dacă ea se acordă bisericii catolice și astfel destul de zelos favorisate la Curte, un lucru atât de primejdios pentru propriile lor confesiuni, încât s'au hotărât a se pune în apărare contra ei. Interesele bisericilor lor trebuiau, dacă veniau în colisiune cu ale bisericii catolice, să fie după textul legii, neapărat sacrificate, și aceasta chiar cu consimțământul lor, pe care-l dedeau de mai înainte. Libertatea nețermurită a bisericii catolice, însoțită fiind și de activitatea neînfrântă a ordinului Iesuiților, au inspirat acatolicilor îngrijiri, pe care chiar nici autoritatea împărătească a tinerei și cu toate aceste înțeleptei Domnitoare n'a putut să le potolească. Proiectul guvernului a fost deci primit de dietă numai condiționat și a fost corectat prin câteva modificări dictate de precauțiune. Și anume dieta era dispusă a acordă și a asigura pentru viitor atât ordinului Iesuiților, cât și episcopului de Făgăraș bunurile, datniile și domeniile ce li s'au asignat, numai înse dacă se vor mulțumi cu întinderile de acum ale posesiunii. Libertatea și drepturile bisericii catolice și ale celei unite au fost apoi limitate prin adăugul, că au să fie suprimate numai dispozițiunile legale, care jignesc biserica catolică și cea unită, a cărora suprimare înse nu implică totodată și o jignire pentru drepturile celorlalte religii recipiate; tot astfel au să fie suprimate și legile, care stau în contradicție cu vre-o imunitate legal recunoscută bisericii romano-catolice ori celei greco-catolice.

Chiar și aceste concesii le erau impuse staturilor numai de strîmtorările situațiunii. Căci în dieta, unde ura confesională ale unora se împreună cu antipatia națională a altora în rezistență îndărătnică, proiectul favorabil pentru Români al Curții nu a lipsit a produce o adâncă indispozițiune. Membrii catolici emulau cu membrii acatolici ai staturilor în plângerea că prea sunt îndrasnete pretențiunile Românilor; cu deosebire îndărăjire protestau contra propunerii de a recunoaște pe Români drept o națiune ori de a-i socoti, cel puțin, ca făcând parte din națiunile legal recipiate, cu care locuiau împreună. De și pământean din timpuri vechi, poporul român (plebs) nici după destoinicia, nici după firea lui trupească, nici după pornirile lui sufletesei, nici din alte considerațiuni importante nu era (așa se dicea) nici într'un chip capabil și vrednic de a fi înzestrat cu privilegii naționale. Schimbăcios și cutrecerând fără de rost cele două țeri vecine, Moldova și Muntenia, el renegă acolo uniunea, pe care o primise mai mult după nume decât de fapt; căci el își are astfel, după religione, rădăcinile în Orient și astfel atârna de patriarhul de la Constantinopol ca cap bisericesc, dar se preocupă de altminteri mai puțin de religiuca lui decât de prejudițiile sale, care ar trebui să-l pună în contradicție cu puterile externe. De aceea regii și principii indigeni nici n'au înzestrat nici odată pe poporul român cu privilegii, ei l-au declarat ca fiind

numai tolerat. Perderea de oameni produsă în națiunile recipiate de înfrângeri, de năvălirile dușmanilor și de pustuirile făcute de aceștia și astfel și golurile rezultate din aceste pe moșii și pe domenii au fost, ce-i drept, umplute în urmă prin colonisări cu Români aduși din Moldova și din România, înse numai cu condițiunea, că se vor supune ca iobaji legați de pământ stăpânirii domnilor de pământ, vor primi toate restricțiunile legale și își vor păstră locuințele numai câtă vreme vor fi tolerați de domni de pământ. Adunarea staturilor a adresat deci împărătesei cererea, ca înarticularea națiunii române în formă de lege să se facă numai într'un cât prin aceasta nici una din cele trei națiuni n'ar fi prin nimic jignită în libertățile ei, și ca poporul român de la țară să nu fie socotit la nici una din națiuni și să nu fie egal îndreptățit cu domni de pământ. Dacă aceasta cu toate aceste se va întâmplă, se vor prăbuși privilegiile câștigate de staturi prin mari merite pentru tron și dinastie, ba chiar și aceia dintre nobilii români, care în virtutea proprietăților sale sunt socotiți ca făcând parte din alte națiuni, vor suferi deopotrivă cu ceilalți în urma egalei lor îndreptățiri cu poporul de la țară.¹

(Va urmă.)

Traducere de:

IOAN SLAVICI.

Flori de zăpadă.

*Ninge, din ceruri se cerne ometul,
Ca primăvara 'nflorește pometul,
Și colbul de neaună în vânt se ridică
Și plânge câmpia de frig și de frică.*

*Copila prin codrii pustii rătăcește,
Flori vrea să aibă și nu mai găsește --
Și tot i se'mpare că-s flori pe răzoare.
Că-i vară și-ar arde răzii din soare!*

*Si-aleargă, se duce fără de știre,
Cu drag să-amintește de-o ți de iubire:
Pornise cu turma-i în primăvară
Ionel, dar' îi spuse că vine-acuș iară;*

— *„Când codrii-or începe de noii să nălbească,
Și pomii 'n grădină cu flori să 'nflorescă,
Eă vin iarăși dragă! cu dor vin la vale,
Așteaptă-me numai, și eși-mă în cale.“*

*Ea-l tot așteptase privind spre câmpie,
Din ziua plecării, și 'n vreme târzie,
Vedă numai colbul cu flori de zăpadă,
Și dorul începe ca focul s'o ardă.*

*Și pleacă în cale-i pe 'ntinsa pustie,
Că i se 'mpare că prea întârzie,
Departa zăreșec albe cicouare,
Și-i pare că-i turma-i de dalbe mioare.*

¹ Supplicatio statuum Transylvaniae ad Imperatorem contra Valachos. dno 1744.

*Îar vântul prin codrii prelung se-alungă,
Ea crede că-î cântec de clopot în strungă,
Și doru-o cuprinde și fără să știe,
Adoarme copila pe 'ntinsa câmpie.*

*Și stelele nopții răsar câte una,
Târziu visătoare apare și luna,
Și-o neacă durerea și-ajunge-o mila
Și până la ziuă veghiaza copila*

*Și 'n zori se scoboară din ceruri pe-o rază
Și fața ei plânsă o 'nseninează,
Și-î fură din suflet viața și sboară
Și flori de zăpadă se-aștern pe fecioară.*

*Îar colo prin codrii nălbite cicoare
Îți par că-i o turmă de dalbe mioare,
Și vântul prin ele prelung se-alungă
Și-ți pare un cântec de clopot în strungă!*

Bozias 1900.

V. B. MUNTENESCU

După cincă ani.

Trenul, după un lung șuerat, pleacă din gara... Prin vuetul produs de roate se mai amestecă câte un „Adio scumpa, nu uită să-mi scrii” și apoi trenul dispare și cei rămași pe peron nu mai ved decât două batiste albe ce fălăc în vânt ca semn de ultim adio, ca semn de o despărțire mai îndelungată...

În un euepă se afla două copile. Una bruneta, cu ochii negri, nas regulat și cu sprincene areuite, pe care din când în când le trage la olalta, ceea ce arată neastâmpăr și durere. Se poate vedé din toate mișcările și vorbele ei că e foarte sburdalnică.

Amica ei îi este contrară în toată privința. Aceea e blondă, are ochi albaștri cu niște priviri rătăcitoare, cu mișcări molatice și pe față cu o expresie de adâncă melancolie... Privirea ei și acuma e perdută în contemplarea paysagelor pitoreșei, ce se aștern în drumul trenului; câtă vreme gândul ei sboară de parte, departe...

— Tu plângi? — o întreabă bruneta sburdalnic. Șterge-ți lacrimile, căci doară nu ne despărțim pe vecie. Ce-î dreptul, nici odată nu vom mai avé ocaziune să fim timp așa de lung împreună, cum am fost în pension; cu toate acestea, nu se cade să plângem tocmă acuma când mergem la vatra părintească, unde toți ne așteaptă cu dragoste; unde ni se deschide o viață nouă, plină de farmec și minuni, plimbări, excursiuni, serate, petreceri, baluri și cine mai știe ce, scurta vorba, fericirea ne zimbeșce și tu totuș plângi?! Nu plânge Doră!... Zimbeșce puțin, scumpa mea Dorina!

Și sburdalnică Aurora o îmbrătoșează pe trista ei prietenă, o mângăie așa de drăgălaș, încât în fine reușeșce să scoată un zimbet ușor pe buzele purpurii ale Dorinei.

— Ai dreptate, Aurora. De ce să fiu tristă?! Inse n'am ce face... Natura mea e așa de neună; fără voie îmi vine a plânge aducându-mi aminte, că

în absența noastră la balul maturisanților, Virgil și Silviu vor dansă cât e noaptea cu cine mai știu eu; vor face curte, și-apoi cine mai știe?... Posibil sa ne uite pe noi cu deseversire. Încât priveșce pe Virgil, nu dică că el ar fi capabil să facă așa ceva, de oare-ce el te iubeșce. Dar Silviu are alta fire. E cam ușuratic, — și ochii ei melancolici sunt înundați de lacrimi ce se scurg pe față în jos...

— Cam așa-î, — aprobă Camila și ochii ei asemenea se umplu de lacrimi.

Sunt așa de tinere încă, așa de neumblate în lume! Li-î teamă, că visul lor frumos ce l-au plăsmuit în pension în lungile și frumoasele seri la rază de lună și sub vraja schinteilor de stele, se distruge în o singură noapte de bal. Ambele tac și numai din când în când se aude câte un suspin dureros ce străbate involuntar...

Aurora nu mai poate de necas aducându-și aminte că Virgil va face curte Elenei... Par că vede cum se plimbă de braț prin sala de bal și îi pare că aude cum îl întreabă ea: „S'a dus Aurora și totuș nu ești trist?... Nu te doare inima?... Și el devine zăpăcit, pentru un moment, apoi respunde liniștit: „De ce să fiu trist?”

O! e ceva teribil și Aurora de necas își spintecă în bucați evantaiul și-l aruncă în un colț de euepă, în vreme ce gândurile Dorinei rătăcesc prin trecutul regretat, când pentru prima oară vedă pe Silviu în biserică și cum din acel moment gândul ei fu dus mereu la el... Chipul lui o urmăria necontenit și inima i se umplu de un simțământ până atunci necunoscut... Eră așa de ciudat și totuș așa de dulce, cât ar fi dorit să tină în etern... Dorina nu a vorbit nici odată cu Silviu, dar ochii lor se întâlneau adese-ori în biserică și la plimbări și ei s'au înțeles... Prin niște scurte dar călduroase rânduri el îi promise că o va cercetă la casa părintească și după terminarea studiilor au să fie fericiti, foarte fericiti!

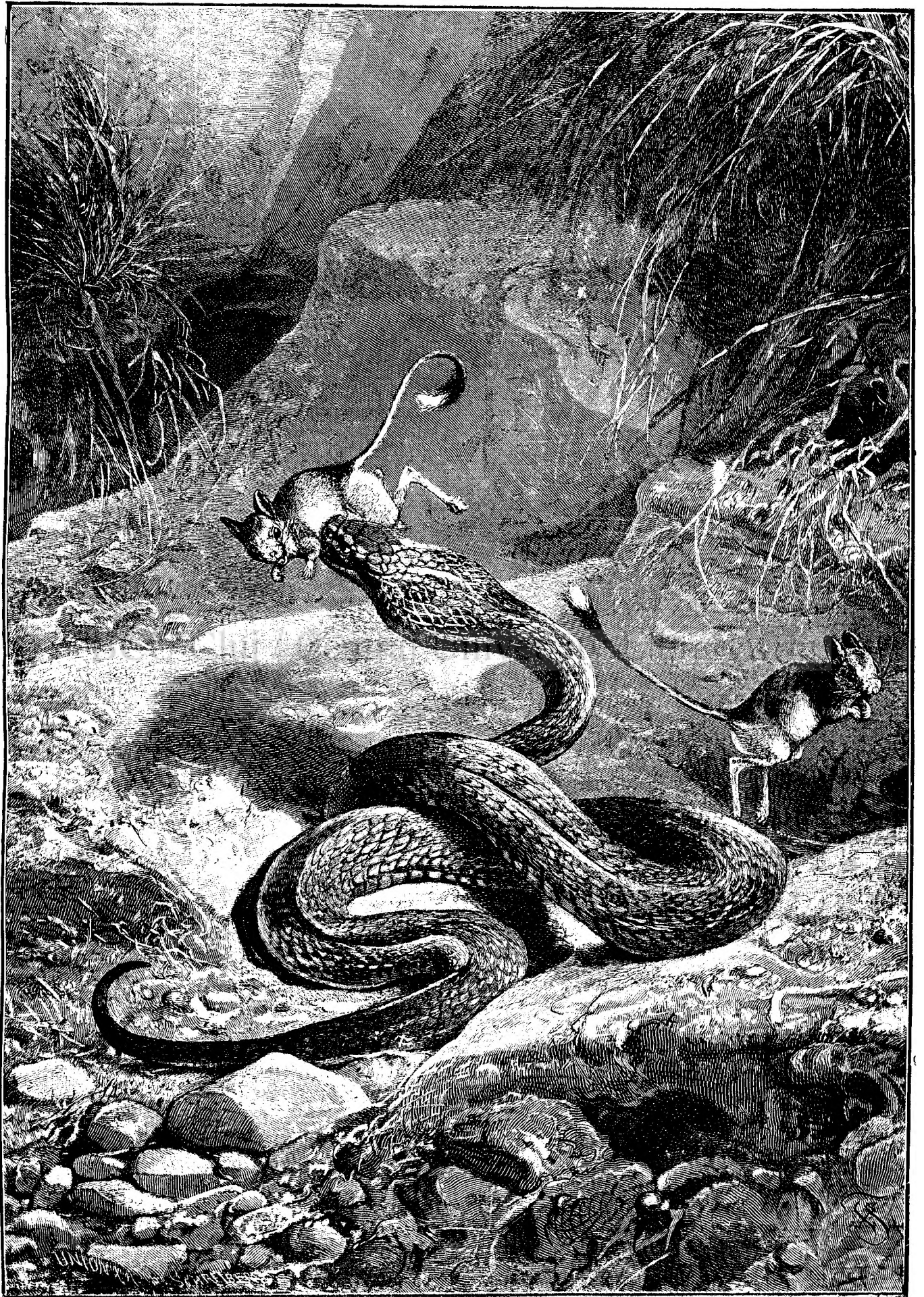
I se presintă apoi în memorie acea sara vrăjită când la razele fantastice ale lunii densa măturisi Aurorei amorul ei pentru Silviu... Gândind la toate acestea, lacrimile îi dispar din ochi, pe buze i se iveșce zimbetul melancolic ce o caracterizează și devine iarăș Dorina, care-ș află fericirea în crearea visurilor fantastice și bizare.

Regiunile devin din ce în ce mai frumoase, mai romantice și atrag tot mai mult atențiunea lor. În scurt timp ele uită cu deseversire toate tristețele presimțiri privitoare la balul maturisanților. Devin iarăș copile vesele ca în pension, neșeiind de dureri și de suferință...

Trenul dă signal că a sosit în gara din S. unde amicele au să se despărță... Cu călduroase și nenumărate promisiuni se despărță apoi cele mai bune prietene din pension.

*

Anii trec și în treacăt șterg încetul cu încetul din inimă iubirea și perunța, toate iluziile amăgitoare ale junetei. Acest procedeu a urmat și în viața bunelor amice Dorina și Aurora... Sosind la vatra părintească, își scriseră în anul prim epistole lungi pline de fericire, dorință reciprocă de a se revedé și cine mai știe câte secrete interesante cuprindeau acestea file parfumate; în anii următori corespondența deveni din ce în ce mai rară, până ce în fine se întrepruse cu totul. Ele nu mai auădiră nici o veste una despre alta timp de mai mulți ani plini de eveni-

DREPTUL CELUI MAI TARE.

mente de mare importanță pentru ambele... În fine, convenira după cinei am în o călătorie.

Trenul fugiă repede peste lanurile mănoase cătra un loc, unde sub influința climatei mulți sperează să-și recâștige sănătatea.

În un cupeu șed trei persoane... O jună păreche și o soră de caritate. E așa de profundă tăcerea în acest compartament! Tinera părechie nu vorbește nimic. La ce ar și vorbi, când ei se înțeleg așa de bine prin desele și calduroasele stringeri de mâni și conversează așa de confident cu ochii!... Sînt fericiți, foarte fericiți! Toată lumea li se pare trandafirică, toate lucrurile de o frumuseță nemărginiță... La ce s'ar ocupă dar ei cu sîrmana soră de caritate, care cu toate că vremea e calduroasă, șede învălîtă în rasa ei neagra în un colț al cupeului și între degetele ei albe luneca monoton mărgelele unui rosar, în vreme ce ochii ei melancolici rălăcesc departe, departe în infinit, par că ar voi să regăsească un obiect scump, dar pierdut. E încă așa de tineră, așa de bolnăvicioasă și cu o înfașurare nospus de tristă și melancolica! Adâncita în cugete, pare a nu observă tinera părechie cu care se afla într'un compartament. Deodată înse rosarul în luneca din mâni și cade jos, ceea ce face ca jună părechie să-și îndrepte privirea asupra ei.

— Aurora! Dorina! — esclamă cu bucurie cele două prietene recunoscîndu-se

Se îmbrătoșează cu drag și de emoțiune nu pot grăi, ei plîng

— Ești fericită, Aurora dragă, — înterupe în fine tacerea Dorina?

Da, sînt fericită, nospus de fericită: toemai așa cum doriam să fiu, când eram în pension... Virgil a reuas credincios și eri ne-am serbat cumnia! Dar tu, scumpa mea Dora, tu ești fericită? Cum e cu puțința ea să te ved în astfel de costum?! Oh, spune-mi cum ai ajuns sa îmbraci rasa asta?!...

Istoria acestei rase e o tragedie. Vino să-ți spun.

Și se aședara lângă olaltă ea în timpul trecut, nainte cu cinei am, când ambele erau încă așa de fericite!

A trecut multa vreme, — începe a povestî Dorina, — când în pension ți-am mărturisit că iubesc pe Silvius... Aceasta iubire fata de el nu s'a micșorat eșind dintre pareții pensionului; din contra, a devenit tot mai mare, tot mai învăpauata... Cu Silvius ne înțelnam foarte rar la casa părintească, dar acestea întrevederi erau ca niște puncte luminoase în viața mea.

„La o petrecere ne înțelhirăm tarăș. E peste puțința să-ți descriu farmeceul ce-am simțit. Toată noaptea am dansat împreună; dar vai, funeste urmări avă acest dans pentru toata viața mea, caei Silvius recîndu-se deveni bolnav și după lungi suferinte, muri!

„Eram plăci să-mi pierd mințile; dar apoi îmi gasîi refugiu și repaus în elastru și mângăere în rugăciune

„O, Aurora dragă, fericierea e puțină pe pămînt și nefericierea multa, deci nu me pot simți îndreptățita dacă mie nu mi-a ajuns nici o părțiciea din fericiere. Nu plînge! Eu m'am împăcat cu soartea mea... Am fost foarte reu bolnava, dar acum me simt cu totul bine și sper că clima băilor din C. me va vindecă pe deplin

O tasă seaca în curmă lunga ei vorbire; une ori obrajii i se roșese neobicinuit, ochii i se umplu de lacrimi...

— Dorino! tipă Aurora în nemărginita ei durere și ea o nebună strînge în brațe acel corp din care sufletul se pregătește a sbură în o patrie mai fericită, unde iubirea e eternă și fericierea netrecătoare, unde Silvius o așteaptă de un an. Ochii frumoși albaștri ai Dorinei se pironese la un punct, pe frunte i se ivese sudori reci, iar buzele îi șoptese ca în estas: „Oh, iată-l!“ — Nu-l vedi pe Silvius, cât e de frumos, nu-l audi cum me chiamă?! Ah, eu trebuie sa merg cu el...“

Pleoapele lungi se lasă oboșite pe ochii ei mari, încă un suris și un lung respir și Dorina e fericită

Într'aceste cerul se înorase, o furtună teribilă izbueni cu vehemența; vîntul șueră groasnic, fulgerele și trăsnetele se întreceau, iar ploaia cadea în ștopri mari pe geamurile ferestilor de la cupeu. Întreaga natura jeliă moartăa Dorinei, a sermanei și nefericitei sore de caritate

OMEGA.

E n i g m ă .

(Heine.)

I-acoper ochii și-o sărut

Pe gură 'ntoltdauna . . .

Ea creă să aște pentru ce

Fac eu aceasta una?

Din seară până 'n zorî, nu-mă dă

Răgaz, și me conjură:

„De ce-mă acoperi ochii tu

Și me săruți pe gură?“

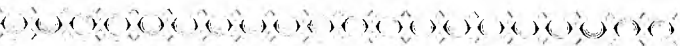
Eu nu-î răspund, nu știu nici eu

La ce fac asta una . . .

I-acoper ochii și-o sărut

Pe gură 'ntoltdauna . . .

Str. O. Ios f.

Credințe. Eresuri Obiceîuri.

— De la Beins și Vaseoî în Bihor.

Adam = om facut din pămînt. Se dice că după caderea lui Adam, diavolul a facut toameala cu dînsul în sensul cum sa se poarte omul cu noul seî stăpîn. Zapisul l-a aședat Ddeu sub niște radecini, în apa sub o peatra. Omul o șeica aceasta, și pentru ea ar voi să-l sparga, il cearea și nu-l allă — și aceasta e cauza, ca omul nici pâna azi nu poate sa nu facă lucruri placute lui Ddeu.

Inger = este o ființă ce în continuu se roaga lui Dumnezeu — pentru omul lui. Se dice, că tot omul are inger pazitor, care-l îndreapta spre bine, și-l fereșce de reu. Ingerul pazitor se întareșce prin

feștăni (sfințiri de apă.) Când îl instrăinăm de la noi, îi ține 'n loc ingerul satanii.

Baier == o cruce din ori ce fel de metal — ori de lemn învelită 'n hârtie, pe care s'a scris numele a 72 sfinți, între cari 4 evangeliști, la tot casul, iar restul — după plac. Rugăciunile sfinților scriși sunt apărători de boale și de vrăciuri pentru cei ce îi va avé și le va purtá numele 'n sin, legat cu 3 fire de matasă.

Blăstémului i se atribuește ca și rugăciunii, un efect misterios, supranatural, care strică 'n totdeauna omului.

Căpcâne îi dăcem cuiva când vrem sa-l caracterisăm ca pe un om în care e intrupată crușimea. Despre căpcân afirmă bătrânii, ca 'n vremea lor schinghinau mai ales pe femei străpungându-le peptul cu frigări arse; iar copiii lor îi mâncau.

Barbații își țineau femeile lor ascunse din naștea căpcănilor. Oamenii s'au sfătuit sa-i scoată pe căpcâni din țara, și nu s'au putut altcum, decât ca au prins cocosi, și au aședat în creștele lor lumina de ceara aprinsă, iar alții s'au îmbracat într'un vestiment lung, uneori pestrilat — altorii roșu, ca sa-i sparie. De atunci își are, după credința poporului, început „turea”.

Clopotul, e obiceiul a-l trage la români pentru îndepărtarea, înlăturarea tempestatilor. Unii cred ca însuș sunetul acestuia produce înlăturarea, până ce alții cred sunetul clopotului de un mijloc prin care omul și-aduce aminte de Ddēu, și prin legătura credinței și prin rugăciune câștiga de la Ddēu îndepărtarea furtunilor.

Creștin, se ține românul numai pe sine, ceea ce va să însemneze culmea conștiinței sale religioase și-a convingerii 'n credința sa, ca drept crede 'n Ddēu. Și tocmai pentru că numai pe sine și pe cei de o lege cu el îi ține de creștin adevărați, pentru asta și dăce: „ca nu-i lege ca legea românească”, care-i scumpa pentru ca corespunde vieții sale sufleteșei și naționale pe deplin, ca român.

Catolicul apusean (caei catolic resaritean — acest concept nu-l cunoașce) dis: altcum papistaș, (popistaș) mai des nu-i destul creștin. Iar Calvinul trece în fața lui (a poporului român) aproape de păgân.

Calvin îi dăce: acela român, care nu cinstește serbatorile, biserica, posturile, cu un cuvânt instituțiunile ei sacre.

Crucea, alunga dăhurile necurate. Jidovii nu mânâncea slămina, pentru ca un porc s'a scurpinat de crucea lui Christos.

Frați de cruce, 2 prietini, ce-si jura prietenia cea mai desinteresată, pe ceva lucru scump (sfânt, pe Cruce de regula), de aici frate-de-cruce — ori pe evanghelie. Biserica româna opreșce astfel de furtăție prin graiul Pravilei (de la Tergoviște,) „Cruce-Baier-Dată” sau norocul bun și reu, cum mi-i data. Biserica româna e contra ei.

Pentru că înclinaza asta credința către teoria predestinațiunii, dogma protestantismului. — „Data”

are înțelesul, că omul nu poate scapá de lucrul, înțemplarea, ce ursitoarele i-au destinat sa-o petreaca, pentru că i s'a dat sa o petreaca, i s'a rënduít din nainte de nașcere.

Descântecele sânt niște cuvinte, cuprinse în poezie, de multe ori numai în prosa, în cari aflam momentul rugăciunii adresate către vre-un personaj cărui i se da un cult oare-care de către biserica creștină, dar cari cuvinte sânt însoțite de unele acțiuni remase în conștiința și practica poporului nostru român, din lumea vechie a paganismului roman.

Abiá cu cea mai mare greutate poate ajunge omul pe la noi la a-s însemná vre-un descântec, de oare-ce descântătoarele își tem puterea descântătoare a descântecului.

Când omul e atent sa țina în minte descântecul, mai ales de e cârturar, și descântătoarea îi observa intențiunea — momentan da descântecului un curs mai repede, și mai încet din glas. Asá mi s'a întâmpat odată, ca voind sa am idee despre „descântecul de facatura” pentru însurătoare, mi-am adus acasa o descântătoare.

Trebuiam sa stau 'naintea ei, și când m'au observat abiá la câteva minute, că-mi fac notițe, mi-a dat pace — s'a îndepărtat.

Datinile poporului nostru sânt legate unele de anumite serbatori și zile, iar altele de unele lucruri. Așá, vinerea e oprit a țese, a coace, a spelá rufe, cu un cuvânt lucrul femeșei nu se face absolut. — Asemenea și marția sânt oprite aceste. — Unii 'n chip de ironie le dăce: serbatori muereșei — babeșei.

La botezul Dlui, la St. Iuon (Sântion) dăce poporul îndată după amiazați până târziu sara, copiii ieu câte un lanț și câte o țioanga, clopot mic de plev (pleu) cu sine, și merg pe la singuriți, de le încungurá între zurrutul de lanț și sunet de clopote, casa pentru bunastarea ei, și pomii, tot câte unul, și fiește carele câte de 3 ori, pentru ca sa aiba roada bogată.

În schimb ca remunerăție, baieți primesc pâne — malai, prune, nuc, mere și alte cele.

Terminând cu încunguratul de regula a casei, unul din baieți, decumva-s mai mulți (ce pot fi) merge la fereasta casei și de afara striga către ceialaltii din lontru, aveți boi? — aveți porci? — aveți pureci? — stelnițe — (este de tot felul ce poate fi la o casa.)

Ceea ce e de bine din acestoa, de sânt la casa, cel de afara dăce: sa le țina Ddēu!

Ce e de reu, și este, sa le bata Ddēu.

Cele rele și nu-s la casa, sa nu le dee Ddēu.

La departarea baieților, baieți striga:

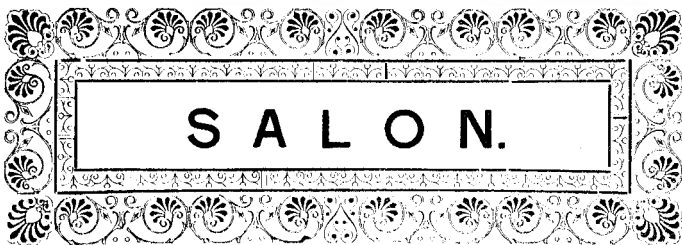
Frig în codru,
Clisa 'n pod,
Pace 'n țara.
Grâu la vara,
Roda 'n pomi,
Boala 'n domni!*

În partile Beinsului spre resarit — pâna pe la Cou e datina, de a umblá cu clopotele numai la sfinți (de Sebasta.)

VASILE SALA.

* Poporul înțelege sub domni, nemeșii din anii înainte de 1848.

P. S. Aceasta datină e pe la Căbești și Roșia de pe lângă Beins, împărtășită de amicul G. Ciuband.

Concertul din Oradea-mare.

— La 26 februarie. —

Din an în an viața socială românească din Bihor se manifestează odată prin câte un concert și o petrecere cu dans, ce se aranjează în Oradea-mare de către tinerimea română de la facultatea de drept de aici.

Pe cât de rară este această manifestare, totmai într'atăta devine ea mai însemnată și mai remarcabilă în evoluțiunea vieții noastre sociale, căci este singurul semn de viață al societății românești din Țara Bihorului.

Petrecerile aceste ne oferă mult doritul prilegiu a ne vedea adunați împreună mai mulți, spre a ne face o sără bună și spre a ne afirma ca element de cultură socială.

Și dacă aceste întâlniri sunt rare, de alta parte constatăm cu plăcere ca nivelul lor cultural se tot urcă. Comparate încercările de concerte românești, date aici în anii trecuți, vedem aproape din an în an progres foarte înbucurător. Progresul acesta înseamnă odată n'a făcut un pas atât de mare înainte, ca în anul acesta, când avurăm plăcerea d'a putea aplauda niște artiste pe scena improvizată din sala otelului Arborele verde, căci concertul s'a dat cu concursul dsoarelor Adelina Piso (violina), Valeria Papp (voce) și Olivia Bardosy (pian), atât de bine cunoscute deja din concerte românești date în mai multe centre culturale românești.

Iată poate și cauza pentru care de asta dată veduram întrunit un public mai mare decât anul trecut.

Programa bine compusă a prezentat auditorului atât muzica clasică, cât și cea populară.

Și anume :

1. *a.* Ieche : Tiganea. *b.* Dima : Sînt soldat român, corul tinerimei.
2. *a.* Liszt : Erlkönig. *b.* Mureșianu : Cîmpoul, dsoara Olivia Bardosy.
3. *a.* Schubert : Serenada. *b.* Dima : Mugur, mugurel, cântate de dl Aurel Zigre.
4. Wienavsky : Legenda, dsoara Adelina Piso.
5. Proch : Der blinde Geiger, trio executat de concertantele.
6. A. Vlahuța : La icoana, declamație de dl Nestor Porumb.
7. *a.* Chaminade : Sans amour. *b.* G. Șorban : În padurea înverșită. În natura e tăcere, dsoara Valeria Papp.
8. Porumbescu : Marsul plugarilor, corul tinerimii.

Un fermecător buchet musical acesta, care a fost oferit publicului cu atîta căldură, pricepere și talent, încât s'a produs entuziasmul cel mai deseversit, care a dominat în sala toată seara.

Punctele culminante ale concertului au fost, firește, debutul celor trei domnișoare. Tinerile artiste au fost acoperite în continuu cu aplauze frenetice, cari au electricizat toată sala. Un concert românesc, cu nivel artistic atît de nalt, nu s'a dat încă în Oradea-mare.

Dsoara Adelina Piso, necunoscută încă publicului din Oradea-mare, îndată cu prima sa piesă a acoperit tot auditorul. Legenda lui Wienavsky a fost interpretată cu atîta precizie, finețe și bravură, ca un ropot de aplauze cutriera vîzduhul.

Dsoara Olivia Bardosy, o altă debutanta nouă în Oradea-mare, a probat și aici, ca renumele ce s'a câștigat, e bine meritat. Tehnica sa brillantă, care s'a manifestat în deosebi la esecutarea piesei „Erlkönig” de Liszt, a fost admirată de toți.

Dsoara Valeria Papp, cunoștința noastră din anul trecut, ne-a înbucurat mult cu progresul ce a făcut de atunci și care ne îndeamnă să-i proroceim un viitor frumos. Vocea-i din ce în ce mai voluminoasă și mai flexibilă, îi asigură succesul acesta. Simțirea ei care cântă, modulă și simțirea ei care își nuanțează simțirea, arată ea pe calea sigură d'a putea deveni o artista mult apreciată.

„Trio” esecutat de toate și trele concertantele a fost de sigur punctul cel mai interesant al concertului, în care fie-care la rîndul său a esecat prin partia sa, dominând asupra tuturor vocea metalică a dsoarei Valeria Papp.

Între aceste puncte, s'au perëndat și doi diletanți : dl Aurel Zigre, cântînd două piese și dl Nestor Porumb, declamînd o poezie de Vlahuța.

Toată lauda se cuvine corului tinerimii, care sub conducerea harnicului învețator dl Nicolae Firu, a surprins publicul, și acesta cu entuziasm a cerut bisarea compoziției regretatului Ciprian Porumbescu.

În resumat, concertul a reușit eseculent. Publicul, în care a fost reprezentat tot ce Bihorul are mai distins, a rămas deplin mulțumit și încântat. Ca nota marcantă a publicului, accentuăm prezența unui mare număr de ofițeri, dimpreună cu ambii generali staționați în orașul nostru.

Sub impresiunea mulțumirii obștești, aducem tributul recunoștinței calduroase tinerimii noastre, care a ținut ca viața socială românească din Bihor să se manifesteze și în anul acesta și în frunte cu președintele său de onoare, pururea tinerul nostru veteran dl Iosif Roman a aranjat această frumoasă petrecere românească.

Dupa concert a început un dans vesel, care a ținut pînă dimineața, despre care raportăm mai la vale.

Între unchiu și nepot.

— Iar parde! Bine, baete, d'aș mai avé un nepot ca tîne, ar fi curată pacoste pe capul meu!

Vedî, unchiule, eu sînt om mai bun; eu nu m'aș plînge chiar dacă aș avé o duzina de unchi ca dîa.

La tribunal.

Președintele întreaba pe un martor :

— Așă dar ce seî?

— Să fac bucate . . . Sînt bucatar.

Ilustrațiile noastre.

Amor doarme. Amor, sburdalnicul copil, atâta a tot sageiat, ea în cele din urmă a oboșit și el și a adormit. Ce liniștit zace acum. Par că nu mai e cel de mai înainte, care a stors atâte lacrimi. Acum nu mai are putere nici el. Sageata areușită, arma lui teribilă, lângă el, ținându-o și acum cu mâna, par că s'ar teme ca cineva să n'o rapoască.

Dreptul celui mai tare. În cele din urmă, toate drepturile se bazează pe putere. Dacă ești mai tare, îți faci drepturi; dacă nu, te supui. Oamenii șireți nu spun aceasta în față; animalele înse își exercită dreptul lor fără d'acși ascunde scopul. Care-i mai tare, nimicește pe cel mai mic.

LITERATURĂ.

O cronică necunoscută despre reșcoala lui Horia. Dl. dr. Ludovic Merényi a descoperit în arhiva familiei princiare Eszterbázy din Eisenstadt (Kis-Márton,) comitatul Sopron, o cronică în limba germană despre reșcoala lui Horia. Autorul ei este Ludovic Siess, actuar al arhivelor princiare Eszterbázy, care a fost trimis în aceste afaceri de moștenire la Sibiu, toamna pe timpul reșcoalei lui Horia, și care a raportat de "șolo arhivarului-ses Michel Schenk, despre tot ce-a aflat privitor la acea reșcoala. Arhivarul-ses introduse aceste scrisori într'un registru, făcându-le o introducere și la sfârșit un epilog. Astfel scrisorile aceste formează o cronică. Asupra acesteia dl. G. — y a scris un studiu obiectiv în foia diarului „Budapester Tagblatt". Studiul acesta, tradus în românește, dimpreună cu însăși cronică lui Siess, se publică în nr. 1 de pe anul curent al revistei „Transilvania" organul Asociațiunii pentru literatura și cultura poporului român. Cronică aceasta, de și nu relevă momente cu totul necunoscute, luminează înse unele amănunte desconsiderate și probează din nou, ca reșcoala a fost inspirată de idealul libertății.

Serbătorile la Români. Sub acest titlu, dl. Sim. Fl. Marian, membru al Academiei Române, a publicat într'un volum, în edițiunea Academiei Române, un nou și foarte prețios studiu etnografic. Acesta e volumul al doilea din ciclul său intitulat „Serbătorile la Români" și conține Paresimile, adică serbătorile din Postul Pașcilor. Iata-le în ordine: Lăuna curată, Sfinții Haralampie și Vlăscu, Dragobetele, Sân-Toader, Patru-deci de sfinți, Alexiile, Miezul Paresiilor, Buna-vestire, Floriile, Joia mare și Vinerea seacă. Toate aceste capitole au subdiviziuni și prezintă o lectură cât se poate de interesantă și instructivă.

Primul Almanach macedo-român, pentru știința, literatura și cultura poporului macedo-român, e titlul unui nou calendar apărut de curând la Constanța, redactat de un comitet macedo-român în Constanța. Almanachul acesta, frumos tipărit, conține calendaristică și tablourile căilor ferate din imperiul otoman, portretele și biografiile mai multor bărbați de stat, literați și poeți ai imperiului, ale miniștrilor din regatul României și altor mari patrioți macedo-români; istoria și geografia pitorească a orașelor; școala, biserica, eforturile, episcopatul și apostolii românismului în Macedonia; poezii, biografii etc. O lectură plăcută și instructivă, care va fi bine primită nu numai în cercurile macedo-române, ci pretotindeni printre Români.

„Tribuna“ nu mai apare în toate zilele de lucru. Diarul „Tribuna“ din Sibiu anunță, ca dispozițiile legii de presă ungureșă introducându-se și în Transilvania și astfel trebuind să depună o cauție de două ori atât de mare ca până acum, ceea ce nu poate să facă, — de acum înainte va apare numai de cinci ori pe săptămână, în toate zilele de lucru afara de vinerea. Ca despăgubire pentru acest număr, va da duminică un supliment literar. Astfel „Gazeta Transilvaniei“ va fi de acum înainte singurul diar politic românesc cotidian.

O nouă revistă pedagogică. Revista dlui dr. Petru Span, „Pedagogia Nouă“, anunțată și de noi a apărut. Căusele cari l-au îndemnat să fondeze o nouă revistă pedagogică, ne spune în prefața, sânt două: întâiu dorul de a pute munci în ramul educației cât se poate de liber, și a doua: de a da un nou avânt literaturii noastre pedagogice, introducând numai ceea ce va fi în consonanță cu vederile pedagogiei științifice herbart-zilleriane. Va apare odată pe luna.

Ghiocci. Sub titlul acesta a apărut la București un elegant volum de nuvelete și schițe datorite dlui G. O. Ioan, un tiner publicist. Volumul are o prefață de dl. Th. D. Speranția, care vede în autor un literat în viitor.

TEATRU.

Concert și reprezentație teatrală în Lipova. Corul vocal gr. or. român din Lipova aranjează în 4 martie n. concert și reprezentație teatrală în sala otelului Regele Ungariei. Programul: 1. „Imnul Unirii“ cvartet cor mixt de * * 2. „Stăncuța“ sextet de G. Musicescu. 3. „Limba mea“ poezie de N. Stejarel. 4. „Trecuți valea“ cvartet cor mixt de I. Mureșan. 5. „Lelea Viteaza“ sextet de G. Musicescu. 6. „Neamtu la batalie“ anecdota de I. A. Bogdan, predată de coristul Ioan Micalăcean. 10 minute pauză. *„Soare cu ploaie“*, comedie într'un act de Iosif Vulean. Personajele: Olga Clitan, veduța tinera, corista Sofia Popovici; Lina de 16, Tița de 14, Mimi de 12 ani, fiicele ei, coristele Maria Popovici, Saveta Morariu, Sav. Mocârlan; Maria Bradescu, corista Persida Russu; Porfira, fiica ei de 16 ani, corista Dragh. Stani; Pantelimon, flacau tomnatie, coristul Const. Puțier; Dumbravescu, proprietar, coristul Athanasie Russu; Dusan, negustor, coristul Petru Risti; Ionel, student de liceu, coristul Const. Dehelean; Contele Clapătinschi, coristul Const. Jojescu; Un chelner, coristul Silviu Gim; O servitoare, corista Mitra Russu. Se petrece la baile de la Mehadia. Timpul present. — „Resunet“ sextet de I. Mureșan. I. Vidu. — După teatru dans.

Concert și reprezentație teatrală în Cubin. Corul român bisericesc din T. Cucin a aranjat acolo în 13/25 februarie concert și reprezentație teatrală în sala cea mare a otelului Hoffmannu. Programa: 1. „Serenadă“, de Porumbescu, cor barbatesc. 2. „Noaptea de Sf. George“, vodevil în 2 acte, de Teoch. Alexi, muzica de Nicolău Ștefan. 3. „Doi ochi“, romanța de G. Ventură, violină solo de dl Nicolău Radu și flaută de N. N., acompaniat cu pian de dl Al. Peter. 4. „Între peatra Detunată“, cor bărbatesc de G. Dima.

instruat și condus de dl Simeon Cioe. 5. „Mama“, poezie de I. Popovici-Banuțanu, declamată de Achim Miat. 6. „Cântecul marinarilor“, de Tudor cav. de Flondor, cor barbatesc. 7. „Prima rochie lungă“, monolog de Iosif Vulcan, predat de domnișoara Rachela Cocora. 8. „Lugosana“, de I. Vidu, cor mixt. Cântările din piesa teatrală au fost acompaniate cu pian de Ales. Peter. Apoi a urmat dansul. În pauza s'a jucat Călușerul și Batuta.

Reuniunea sodalilor români din Sibiu ține interesante sedințe literare-musicale. În cea de la 22 februarie, dsoara Evelina Luca a declamat poezia „Departă sunt de tine“ de Eminescu; dl Petru Neagoe, calfa de pravaliie, a declamat „Glossa“ asemenea de Eminescu și „De voiri p'a vieții cale“ de Iac. Negruzzi; dsoara Ana Stanciu a declamat „Balada“ de Coșbuc; dl Ișan, maestru pilar, a cântat „Ah lașă-mă în pace“ de Vasilescu și „Draga mândruțică“ de Flechtenmaecher; dsoara Maria Costea a predat monologul „Prima rochie lungă“ de Iosif Vulcan; dl D. Axente a declamat mai multe poezii de Coșbuc.

Reprezentăția teatrală din Șercăița, pe care amă amintat-o în nr. 4 al foii noastre, a reușit bine. „Producțiunea, se serie „Gazeta Transilvaniei“, a constat din două piese teatrale, un monolog, apoi din un dialog umoristic-satiric, și în fine afara de program din două cântări solo de un tiner student de bune speranțe. În punctul prim, „Saracie lucie“, de Iosif Vulcan, a escelat între ceilalți diletanți inteligența și isteța dra Aurelia Dobrin, care ca Veselina, fetița lui Sivu Iernila, a fost la înălțime atât în interpretarea rolului, cât și în cântări, așa că prin plăcuta dsale voce ne-a ținut atențiunea tare încordată, iar desele aplause i-au respălit multa osteneala pusă în studiarea și predarea rolului seu. De-asemena cu bun succes și-a jucat rolul dl Visarion Bica, ca carus. Densul se mișcă pe scena ca un actor. Apoi dl Vlie. Barbat, pe Viliga, acest june natareu, înca l-a știut bine predă. Sivu Iernila, dl L. Dogariu, acest țeran egoist și incapăținat, înca se ținea bine: dar în urma pentru pofia de câștig și de resbunare a fost tras bine pe sfoara de Sanda vrajitoarea, care l-a uns mai înteu cu lapte acru, apoi l-a tuns fara foarfecă.

Concert și reprezentație teatrală în Rețișor. Tinerimea plugarilor români din Rețișor a aranjat — cu concursul corului vocal bisericesc gr. or. român din Jertof — la 13/25 februarie, concert și reprezentație teatrală, în sala școlii gr. or. române din Rețișor. Programa: Motto. 1. „Du-te dragă baetele“, cor barbatesc; 2. „Botezul“ cor barbatesc; 3. „Cântec de primavara“ cor barbatesc; 4. „Hora noua“ cor barb. de N. Ștefu; 5. „Marșul cântăreților“ cor barb. de Musiceseu. Teatru: „Saracie lucie“ comedie populară cu cântece într'un act de Iosif Vulcan. După teatru a urmat dans, în pauza cu Călușerul și Batuta.

Reprezentăție teatrală în Marcoș. La 2/14 februarie s'a dat în comuna Marcoș, din comitatul Treișcaune, o petrecere declamatorie-musicală, care s'a încheiat cu reprezentarea piesei „Cărlanii“ comedie în un act de Const. Negruzzi.

Concert și reprezentație teatrală în Jabar. Corul vocal bisericesc al plugarilor gr. or. români din Jabar va aranjă la 4 martie n. concert și reprezentație teatrală, în localul lui Isidor Siarto. După reprezentația teatrală va fi dans. Venitul acestei petreceri s'a destinat în folosul fondului corului.

MUSICĂ.

Concert în Lugos. Reuniunea româna de cânt și musică din Lugos aranjează sâmbata la 3 martie n. concert în sala otelului Regele Ungariei. Programa. 1. G. Musiceseu: „Copii ai patriei“ (una, cor mixt). 2. O. Chovan: „Danses Roumaines“ (piesa de pian pentru 4 mâni, esecutata de dsoarele Ersilia Popovici și Eugenia Gurgut). 3. G. Verdi: „Nabucco“ (plângerea Italianilor în robie, cor mixt.) 4. J. Artat: „Souvenir de Bellini“ (violina cuacompaniare de pian. Esecuția de dsoara Silvia Iorga și Aurel Iorga). 5. Ch. Gounod: „Serenada“ (alt solo, cântata de dna E. Marcovici, cu acomp. de pian esecutat de dsoara Eugenia Gurgut). 6. A. Adam: „Si J'étais Roi“ (final, al 2-lea act. Cor cu acomp. de pian. Soliști: Dsoara Elisav. Mitu, dnii Aless. Onae și Mihaia Ecatarina Iorga). 7. a. Vasilii: „Drum bun“ (cor barb.) b. Roberti: „Rataplan... vivat Regele!“ (cor mixt). — După concert urmează dans.

Serată musicală în Brașov. Reuniunea româna de gimnastica și cântări din Brașov a dat la 11 25 februarie o serată musicală foarte reușita. Publicul, serle „Gazeta Transilvaniei“, a petrecut la mese până aproape la medul nopții, în care timp corul mixt al Reuniunii sub conducerea dlui George Dima din interval în interval l-a delectat prin mat multe cântece gingase populare. S'a cântat: „Scumpa draga copilă“, „Asă mi-a fost ursita“, „Nu-i dreptate nu-i“ toate compozii pentru cor mixt ale dlui G. Dima. Apoi „Cântece de iubire“, de L. Brahms tot pentru cor mixt cu acompaniare de pian. Toate punctele au fost viu aplaudate. Acompaniarea au esecutat-o foarte precis dna Maria Popovici și dsoara Eleonora Dima. Dansul, ce a urmat a fost foarte animat și s'a continuat până târziu.

Serată literară-musicală în Năsăud. Societatea de lectura a școlarilor de la gimnasiul superior fundational din Năsăud va da la 3 martie n. o serată literară-musicală în sala de gimnastica de la gimnasiu. Programa: 1. „Cuvânt de deschidere“, rostit de președintele societății Vasile Moldovan, școlar în cl. a VIII-a. 2. „Imn școlar“ de E. Ștefanuț, cor mixt. 3. „Despre fiziognomie“, disertațiune de Nicolau Balan, școlar în cl. a VIII-a. 4. „Calul țiganelor“, anecdotă de Anton Pan, predată de Alexandru Bolfa, școlar în cl. a VII. 5. „Totdauna fara bani“, orchestra. 6. „Stan covrigarul“, sceneta comica de V. Alexandri, predată de 7 școlari din cl. a VII-a. 7. „Despre basme“, disertațiune de Vasile Moldovan, școlar în cl. a VIII-a. 8. „Marșul cântăreților“ de G. Porumbescu, cor barbatesc. 9. „Regina Ostrogoților“ de G. Coșbuc, declamata de Fortunat Mureșan, școlar în cl. a VIII-a. 10. „Nasul“, monolog predat de Aurel Iuga, școlar în cl. a VIII-a. 11. „Uvertura“, orchestra. 12. „Cuvânt de închidere“, rostit de vicepreședintele societății Tudor Moșil, școlar în cl. a VII-a.

Producțiune musicală în Sebeșul-Săsesc. Reuniunea română de cântări din Sebeșul-Săsesc aranjează acolo în 3 martie n. producțiune declamatorie-musicală în sala otelului „La leul de aur“. După serată urmează dans.

PICTURĂ

Expoziția Grigorescu la Ateneul din București atrage în continuu admirațiunea lumii încântate de lucrările rememntului pictor. Artistul, serie dl N. Petrescu în „*Timpu*”, n'a făcut decât să reproducă ceea-ce a petru cu simțurile lui, ceea-ce a vedut în intimitatea naturii, ceea-ce l-a atins în cutare împregnare sau în cutare moment. De câte ori nu l-am auzit, dimpotriua, plângându-se ca nu a putut străbate nici odata în deajins în adâncul tainelor naturii! Impresionat și mișcat în fața lor, le-a pictat sub emoțiunea sa extra-ordinară, sub impresia sa în vibrație. De aceea, tablourile sale ni se par idealizate, superioare naturii. Placerea din momentul în care le-a privit el în natura ne-o împartășește și nouă. Simțim cum frumusețea luminii sau a umbrei care se întindea pe vale, cum norii albi cari plutiau pe albastrul cerului, cum matasosul erbei și smaltatul florilor, cum animalele pascând și luând par că ele înseși parte la plăcerile câmpiei, - simțim, cum toate acestea au resunat adânc în sufletul artistului. Iată de ce, când ne ridicăm ochii de pe tablourile sale, avem impresia ca-i ridicăm de pe o serbatoare a naturii. Cu dragostea sa de natură, care străbate în toate peisajele sale, el a descoperit în simțul ei comori ascunse, a surprins-o în tresarirea ei primăveratică, în seninătatea ei molatică de vară, în blândețea melancolică de toamnă; a simțit bucuria erbei și a florilor sub roua dimineții, expansiunea lor în plina lumină de miadab ca și sub razele asfințitului, și ne-a dat astfel cel întin frumusețea țerii, a carei intimitate nimem n'a simțit-o până la densul. — Din diarele bucureștene aflăm, ca regina Elisabeta, însoțita de dna Mavrogheni, a vizitat expoziția eminentului pictor, admirând timp de o oră galeria tablourilor și a ales mai multe din ele, cari vor fi trimise la Palat. Dl Grigorescu a pictat pentru regele un frumos tablou, reprezentând un car cu boi. Aflăm totmai acuma, ca și regele a vizitat expoziția.

BISERICĂ și ȘCOALĂ.

Mitropoliții în audiență la Monarchul. Luni la 14/26 l. c. Majestatea Sa Monarchul a primit în audiență în Castelul regal din Budapesta pe ambii noștri arhiepiscopi și mitropoliți: I. Mețianu și dr. Victor Mihályi.

Memorandul sinodului din Blaș, prin care s'a protestat în contra contopirii bisericii greco-catolice române în cea romano-catolică, prezentat congresului autonom catolic din Budapesta, se află acum la comisiunea de 27. Aceasta, precum aflăm din diarul „*Magyarország*”, va respinge postulatele memorandului. O sa vedem ce va urma apoi.

Renta școalelor din Brașov, votată în camera României, a trecut acuma și prin senat, primindu-se cu majoritate covârșitoare propunerile guvernului, privitoare la depunerea unui capital corespunzător în cassa centrală din Budapesta și la plățirea ulterioară a rentei de pe cei din urma trei ani. Astfel chestiunea aceasta, care atât de mult a agitat cereurile politice, a încetat a mai fi la ordinea zilei. Discuțiile în corpurile legiuitoare ale României au avut și un prețios rezultat științific-literar, raportul istoric ce dl Gr. G. Tocilescu a prezentat senatului, raport în care eu probata-i competență a stabilit cu documente din

tinpurile cele mai vechi și noue dreptul bisericii Sf. Nicolae din Brașov-Scheiu la acea rentă.

Noul protopresbiter al Belințului. Consistoriul plenar din Arad, presidat de Pr. Ssa episcopul Goldiș, a decis, precum aflăm din „*Tribuna Poporului*”, cu 15 voturi contra 5, ca protopresbiter al Belințului să fie înțurit dl Gerasim Sêrb, profesor seminarial în Caransebes. Se știe că la alegere, dl Gerasim Sêrb obținuse 13 voturi, iar contra-candidatul dl dr. Petru Ionescu, asemenea profesor seminarial în Caransebes 51. Înțuritul protopresbiter a fost hirotesit în septemăna trecută.

Catechet român în Viena. Preotul militar gr. or. român din Viena, parintele Pavel Boldea a fost numit catechet pentru elevii gr. or. români de la școlile din Viena.

Dar pentru capela română din Panciova. Institutul de credit și economii „*Sentinelă*” din Satu-nou a votat un ajutor de 500 coroane parohiei gr. or. române din Panciova.

C E N O U.

Hymen. Dl *Petre Hiescu*, funcționar la caile ferate române în București și dsoara Rosina Lucretia Tobiasz din Sibiiu, s'au cununat la 24 februarie n. în biserica gr. cat. din Sibiiu. — Dl dr. *Alexiu O. Bogdan* din Lapuș s'a logodit cu dsoara Octavia Baritiu din Năseud. — Dl *Grigore Misir* din Botosani și dsoara Elena G. Sterian din Brașov, s'au cununat în 1 martie n. în Brașov. — Dl *Petru Oprilescu*, inventator în Clicheova și dsoara Silvia E. Domșa din Du-leu, s'au cununat. — Dl *Octavian Popp* și dsoara Maria L. Ghimbeșan s'au cununat la 25 februarie în Făguraș.

Despărțământul oradan al Asociațiunii pentru literatura și cultura poporului român s'a constituit în 26 febr. sub presiunea dlui advocat Nicolae Zigre, delegatul comitetului central al Asociațiunii, luând parte un public destul de numeros, în sala cea mică a otelului Arborele verde. Dl Zigre a deschis adunarea prin o cuvântare în care a accentuat scopurile culturale ale Asociațiunii. În urma a pofțit de notar pe dl Andrei Horvath și de cassar interimar pe dl dr. Coriolan Pap. Iosif Vulcan a salutat constituirea despărțământului, prin care se da și Românilor din părțile aceste prilegul d'a putea lucra pentru cultura națională. Apoi s'au cetit statutele și regulamentele. S'au înscris membri, încassându-se 99 fl. În urmă, biuroul s'a ales prin aclamațiune astfel: director dl Nicolae Zigre, membrii adv. Iosif Roman, canonicul Artemiu Sarkady, protopresbiterul Toma Pacala și adv. dr. Florian Duma, mai făcând parte din comitet, conform statutelor, membrul pe viața dl dr. Coriolan Pap. S'a decis ca din taxele întrate sa se ecară 20% pentru scopurile și specele despărțământului. Comitetul se va constitui ousus, alegându-și vice-director, notar și cassar.

Petrecerea cu dans din Oradea-mare, urmată după concertul din 26 februarie, a avut un succes foarte frumos și a ținut până dimineța la 5¹/₂, producând un vinit curat de peste 800 coroane. S'a deschis cu Ardeleana, mai jucându-se dintre dansurile naționale Romane și Sêrba, cântând doue muzici: militară și țigănească. În pausă o ceată de tineri au dansat Călușerul și Bătuta. Au luat parte doamnele: Albu (Cefa), Antonia Buna, Codrean, Comșa (Sâmbășag,) Daraban (Fecheteu,) Diamandi, Carolina Er-

délyi, Barbara Gera (Beins,) Adela Gerlan (F. Oșorheiu,) Elena Horvath, Ermina Ignat (Beins,) Cornelia Kiss, Valeria Lazar, Ana Marienescu, Maria Mathey, Elisabeta Mihuțiu, Pacala, Puntea, Agația Pap, Aurelia Pap, Popa (Tășad,) Popovici, Roxin (Micherec,) Aurelia Vulcan și dsoarele: Eugenia Albu (Cheresig,) Olivia Bardosy (Sibiui,) Maria Bica (Măreus,) Angela și Elena Butean (Beins,) Elena Blaga (Tulea,) Valentina Chiorita, Veturia și Maria Daraban (Fecheteu,) Cornelia Erdélyi, Elena Fabian (Beins,) Viora Ignat (Beins,) Marieta Iernea (Ciomocuz,) Maria Kóváry (Ivanis,) Delia Marienescu, Maria Mihalca (Beins,) Rosa Onaga, Veturia Palady (Borod,) Elena și Aurora Pap, Elena Pap (Tinea,) Valeria Pap (Budapesta,) Veturia Pap (Beins,) Irina Popovici, Ana Rudov, Elisabeta Torsan, Lucretia Zigre.

Serată literară-musicală în Cluș. Tinerimea română universitară din Cluș a aranjat la 27 febr. n. o serată literară-musicală însoțită de dans, în sala otelului Central. Venitul este destinat pentru ajutarea studenților universitari lipsiți de mijloace.

Petrecerea României June. Societatea „România June” a tinerimei române din Viena va aranja sub protectoratul dlui Nicolae Dumba petrecere cu dans la 3 martie n. în Cursalon, în folosul fondului alunneului ce societatea a propus să se înființeze. Comitetul: Dr. Sterie N. Ciurea, president de onoare; dr. Alexandru de Vaida-Voevod, president; Cesar B. Popovici, Caius Brediceanu, vicepresidenți; Teofil Ivanovici, cassar; Adrian Bodnărescu, secretar. Membri: Gavriil E. Barbu, dr. Isidor Bodea, Lucian Boleas, Ioan cav. de Calmuțchi, Carol Conia, dr. Al. Corinna, Nicu Dracinschi, dr. Octavian Gheorghian, dr. Nicu Haekmann, dr. Victor Iliuț, Aurelian Isopescu, Richard Lincu, colonel I. P. Ales. Lapu, Iuliu Mălinas, Eugen Muntean, Traian Mureșanu, baron I. X. Mustarza, Traian Pascuțiu, Eusebie Patraș, Romulus Pop, dr. Ales. Popa, Iosif Popovici, Mihaiu Popovici, Octavian Proștean, Aurel de Sanceli, Traian de Sanceli, Hariu Sassu, Guilelm Sorban, Marius Sturza, Dimitrie Turcan, dr. Ioan de Vaida-Voevod, Iosif Vancea, George Voda, Mihaiu Volosencu.

Noi subijde române. Dl. dr. Alexandru Pop, vice-notar la tribunalul din Arad, a fost numit subijde la judecătoria cereuala din D. St. Martin.

Adunarea generală a „Bihorenei”. Revocăm în memoria acționarilor, ca adunarea generală a institutului de credit și economii „Bihoreana” din Oradea-mare se va ține la 8 martie n. la 10 ore înainte de miadăzi în localul institutului. La aceasta adunare pot lua parte în persoană sau prin reprezentanți acei acționari, cari s-au depus titlurile provisorii cel puțin cu o zi mai înainte la institut ori la bancile numite în convocatorul publicat în nunerii trecuți ai foi noastre.

Reuniunea femeilor române din Blaș s'a întrunit în adunare generală în 25 februarie n., în sala de desen a gimnasiului de acolo.

Cadoi românesc pentru un deputat german. Deputatul Schneider, care în senatul imperial a ținut o cuvântare foarte simpatică pentru Români, a primit din partea studenților de la facultatea teologică din Cernăuți, a altor universitari și din partea doamnelor și domnișoarelor române de acolo, un cadou frumos. Acesta are formă de carte și e lucrat cu multă artă de dna Stela Bodnărescu din Cernăuți. Dl. Schneider a mulțumit prin o scrisoare adre-

sată dlui Dimitrie Cărbune, în care îndeamna la continuarea luptei, caei cauza e dreaptă și încheie cu vorbele: „Să trăiască România!”

Podul de la Turnu-Severin, despre care am scris mai de multe ori că are să se cladească, spre a legă România cu Serbia și astfel cu marea Mediterană, va fi așezat la patru chilometri de la Turnu-Severin la schela Cladova și va ave o lungime de 706 metri. În alta parte cu greu s'ar fi putut face, caei nu eră favorabil terenul și atunci s'ar fi cheltăit sume colosale cu lucrari de artă. Podul se va face, după ce înțoi Serbia va ave cu ferate până la marea Mediterana.

Un noi institut de bani. La Lugos s'a înființat un noi institut de bani pe acți, sub titlul „Poporul”, cu 1000 de acți de câte 50 coroane. Director esecutiv e dl canonic gr. c. român Ioan Boroș, jurisconsult dl avocat dr. Isidor Pop.

Ai murit: *Vasiliu Sarkadi*, notar cereual pensionat, la Beins, în 24 februarie, în etate de 73 ani, jeli de sofia ved. Iuliana Sarkadi n. Moldovan, de fiica sa Hortensia maritata Farkas, de ginere-scu Traian I. Farkas, profesor gimnasial în Beins, cu familia; de frate scu Artemiu Sarkadi, canonic gr. cat. în Oradea-mare și de alți consăngeni: *Teodor Barbu*, magistrul de farmacie, la Reghin, în 22 februarie, în etate de 23 ani; *Ved. Ludovica Pavelca n. Lazar* la Nasăud, în 21 febr., în etate de 53 ani; *Mărioara Zurlulescu*, fiica inginerului Paul Zurlulescu, în Timișoara, la 24 februarie n., în etate de 16 ani; — *Agapia Suciu* n. Lazar, preoteasa în Cergăul-mic, la 22 februarie, în etate de 58 ani.

Proprietar, redactor răspundător și editor:
IOSIF VULCAN. (STRADA ALDĂS NR. 296 b.)

Concurs.

Pentru complinirea postului de

comptabil

la institutul de credit și economii »Poporul« societate pe acți în Lugos, cu care este împreunat un salariu anual de 1400 coroane, prin aceasta se eserie concurs cu termin până la 31 martie 1900 st. n.

Doritorii de a reflectă la acest post până la terminul fixat, vor ave să-și presinte recursele la direcțiune, având acele a le instrua cu testimoniu despre evaluatiunea de comptabilitate și cu adeverință despre praxa de până aci ca oficiant de comptabilitate.

Lugos, la 13 februarie 1900 st. n.

Pentru direcțiune:

Ioan Boroș

președinte și director esecutiv.